

SCENARIUSZ LEKCJI

Naruszenie nietykalności cielesnej - jak reagować i jak chronić
mnie prawo

Czas trwania: ok. 45 minut

Grupa docelowa: klasy 5-8 szkoły podstawowej

Przedmiot: godzina wychowawcza

Cele ogólne:

- Uświadomienie uczniom, czym jest prawo do nietykalności cielesnej i dlaczego jest podstawowym prawem człowieka.
- Rozwijanie umiejętności rozpoznawania i reagowania w sytuacjach, w których to prawo jest łamane.
- Kształtowanie postawy szacunku wobec granic drugiego człowieka.
- Wzmacnianie świadomości, że prawo chroni każdego, w tym także dziecko i że można z niego korzystać w praktyce.

Cele szczegółowe:

Uczeń:

- rozumie pojęcie nietykalności cielesnej i potrafi wskazać przykłady jej naruszenia,
- zna przepisy prawa, które chronią go przed przemocą fizyczną,
- wie, jakie konsekwencje mogą ponieść osoby naruszające to prawo,
- potrafi wskazać bezpieczne sposoby reagowania i zgłaszania sytuacji przemocy,
- potrafi odróżnić przemoc od działań wychowawczych i zasad wynikających z obowiązków,
- rozumie, że ma prawo do ochrony, ale także obowiązek szanowania innych.

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

- Karty pracy.
- Tablica/flipchart.
- Kartki, mazaki, kolorowe długopisy.
- Karty ze scenariuszami sytuacji.

PRZEBIEG LEKCJI

1. WPROWADZENIE - rozmowa kierowana (10 minut)

Nauczyciel rozpoczyna zajęcia pytaniem:

“Jak myślicie, co oznacza słowo „nietykalność”? Z czym wam się kojarzy?”

Uczniowie spontanicznie odpowiadają, a nauczyciel zapisuje ich pomysły na tablicy (np. bezpieczeństwo, granice, brak przemocy, szacunek).

Nauczyciel podsumowuje:

“Prawo do nietykalności cielesnej oznacza, że nikt nie ma prawa naruszać twojego ciała bez twojej zgody. Nie chodzi tylko o sytuacje przemocy, jak bicie czy popychanie, ale także o zachowania, które mogą być dla ciebie niekomfortowe, niechciane lub poniżające.”

Rozmowa:

- Czy każdemu z was zdarzyło się, że ktoś was dotknął, popchnął lub przytrzymał, a wy tego nie chcieliście?
- Czy taka osoba mówiła później „To był tylko żart”?
- Jak się wtedy czuliście?
- Czy to, że ktoś tłumaczy, że „miała to być tylko zabawa”, zmienia wasze odczucia?

Nauczyciel podkreśla:

“Twoje ciało należy do ciebie. Masz prawo decydować o tym, kto i w jaki sposób ma z tobą kontakt fizyczny. To nie zależy od tego, czy jesteś dzieckiem, czy dorosłym. To twoje prawo i to jedno z najważniejszych.”

2. Czym jest prawo do nietykalności cielesnej (10-12 minut)

Pogadanka wprowadzająca (można zapisać kluczowe pojęcia na tablicy):

“W polskim prawie nietykalność cielesna jest chroniona na kilka sposobów. Najważniejszy przepis to artykuł 217 Kodeksu karnego, który stanowi że Kto uderza człowieka albo w inny sposób narusza jego nietykalność cielesną, podlega karze grzywny, ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.”

Omówienie w prostych słowach:

- Naruszenie nietykalności to każde zachowanie, które wiąże się z przymusem fizycznym wobec drugiej osoby, nawet jeśli nie spowodowało obrażeń.
- Może to być popchnięcie, klepnięcie, szarpnięcie, przytrzymanie, potrząśnięcie, a nawet „żartobliwe” uderzenie.
- To nie ma znaczenia, czy ktoś chciał „tylko żartować”. Jeśli druga osoba się nie zgadzała, to prawo zostało złamane.
- Czasem naruszeniem może być też zbyt bliski kontakt, np. przytulanie bez zgody, dotykanie włosów, ramienia, twarzy.

Nauczyciel dodaje:

“Prawo chroni wszystkich, zarówno dzieci, jak i dorosłych. Ale pamiętajcie, że osoba nieletnia, czyli poniżej 17 roku życia, jeśli sama dopuści się takiego czynu, nie odpowiada w sądzie karnym, lecz przed sądem rodzinnym. To oznacza, że sąd może zastosować inne środki, np. rozmowę ostrzegawczą, nadzór kuratora, skierowanie na zajęcia wychowawcze albo nawet pobyt w ośrodku wychowawczym.”

Wniosek:

“Prawo chroni was, ale też wymaga, żebyście sami nie naruszali granic innych osób.”

3. Przykłady z życia - analiza sytuacji (15 minut)

Uczniowie dzielą się na grupy (3-4 osoby). Każda grupa dostaje zestaw opisów sytuacji, np.:

1. Kolega dla żartu popycha cię na przerwie.
2. Starszy uczeń chwyta cię za plecak i nie pozwala przejść.
3. Koleżanka przytula cię, mimo że mówisz, że tego nie chcesz.
4. Rodzic zatrzymuje cię za ramię, żebyś nie wbiegł na ulicę.
5. Nauczyciel kładzie ci rękę na ramieniu, gdy prosi o ciszę.

Zadanie dla grup:

- Oceńcie, które z tych sytuacji to naruszenie nietykalności cielesnej, a które nie.
- Uzasadnijcie, dlaczego.
- Zastanówcie się, co można zrobić w każdej z nich.

Po pracy w grupach następuje wspólne omówienie.

Nauczyciel podsumowuje:

“Widzicie, że nie każda sytuacja kontaktu fizycznego to naruszenie prawa. Czasem chodzi o bezpieczeństwo, troskę lub obowiązki dorosłych wobec dziecka. Ale zawsze masz prawo wyrazić sprzeciw i powiedzieć, że czegoś nie chcesz.”

4. Jak reagować, gdy ktoś narusza twoją nietykalność (10 minut)

Rozmowa kierowana:

“Co możesz zrobić, gdy ktoś zachowuje się wobec ciebie w sposób, który narusza twoje prawo do nietykalności?”

Uczniowie wymieniają pomysły, nauczyciel zapisuje:

- Powiedz wyraźnie „Nie zgadzam się”, „Nie rób tego”, „Zostaw mnie”.
- Odsuń się, jeśli możesz.
- Poproś o pomoc nauczyciela, pedagoga, rodzica, opiekuna.
- Nie udawaj, że nic się nie stało.
- Jeśli sytuacja się powtarza, zapisz co się dzieje (np. kto, kiedy, gdzie) i zgłoś to dorosłemu.

Nauczyciel podkreśla:

“Reagowanie nie jest donoszeniem. To dbanie o swoje bezpieczeństwo. Jeśli ktoś narusza twoje prawo do spokoju i bezpieczeństwa, masz pełne prawo prosić o pomoc.”

5. Odpowiedzialność za własne zachowanie (10 minut)

Krótką rozmowa:

“Czy to możliwe, że ty sam naruszasz czyjąś nietykalność, nawet o tym nie wiedząc?”

Uczniowie podają przykłady:

- przepychanki na korytarzu,
- "żarty" typu szczypanie, popychanie, straszenie,
- zaczepianie młodszych.

Nauczyciel tłumaczy:

Każde takie zachowanie, jeśli jest wbrew woli drugiej osoby, może być potraktowane jako naruszenie prawa. I choć osoby poniżej 17 roku życia nie ponoszą odpowiedzialności karnej jak dorośli, sąd rodzinny może orzec różne środki wychowawcze. Dlatego tak ważne jest, byśmy zastanawiali się nad swoimi gestami i słowami.”

6. Granice i obowiązki - prawo chroni, ale też uczy odpowiedzialności (10 minut)

Nauczyciel podkreśla:

“Teraz bardzo ważna rzecz.

Mówimy o sytuacjach, kiedy ktoś naprawdę łamie twoje prawo do nietykalności.

Ale to nie znaczy, że od tej pory nikt nie może zwrócić ci uwagi albo wymagać od ciebie przestrzegania zasad.”

Przykłady:

- Rodzic, który zabrania ci wyjścia wieczorem, nie łamie twojego prawa, chroni twoje bezpieczeństwo.
- Nauczyciel, który prosi cię o ciszę lub zatrzymuje cię, by porozmawiać o zachowaniu, nie narusza twojej wolności, lecz wykonuje swoje obowiązki.
- Obowiązki szkolne, reguły w domu, zakazy nie są przemocą, jeśli wynikają z troski i zasad wychowawczych.

Nauczyciel podsumowuje:

“Prawo chroni cię przed krzywdą, a nie przed obowiązkami.

Masz prawo do szacunku, ale też masz obowiązek szanować innych.

Granice działają w dwie strony, to wzajemna odpowiedzialność.”

7. Podsumowanie (5 minut)

Nauczyciel zadaje pytania podsumowujące:

- Co to znaczy, że masz prawo do nietykalności cielesnej?
- Jakie zachowania są jej naruszeniem?
- Jak możesz zareagować, jeśli ktoś cię narusza?
- Co oznacza, że prawo chroni, ale też zobowiązuje?

Na koniec nauczyciel podkreśla:

“Twoje ciało to twoja granica. Masz prawo do bezpieczeństwa i szacunku, ale też obowiązek, by nie przekraczać granic innych. Znajomość prawa nie jest tylko dla dorosłych, to sposób, by chronić siebie i żyć z innymi w zgodzie.”

KARTA PRACY

Moje prawo do nietykalności cielesnej

Imię i nazwisko: _____

Data: _____

Klasa: _____

ZADANIE 1. Pojęcie nietykalności cielesnej

1. Jak rozumiesz słowo „**nietykalność cielesna**”?
(Spróbuj napisać własnymi słowami, bez korzystania z definicji prawnych.)

2. Dlaczego prawo do nietykalności cielesnej jest ważne?
(Zastanów się, co by było, gdyby ludzie nie mieli takiego prawa.)

3. W jaki sposób można **naruszyć czyjąś nietykalność cielesną**?
(Wypisz co najmniej trzy przykłady zachowań, które są nie w porządku.)

ZADANIE 2. Co mówi prawo

Przeczytaj fragment z **Kodeksu karnego**:

Art. 217 §1 Kodeksu karnego:

“Kto uderza człowieka albo w inny sposób narusza jego nietykalność cielesną, podlega karze grzywny, ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.”

1. Co ten przepis oznacza w prostych słowach?

2. Czy żeby doszło do złamania tego przepisu, ktoś musi odnieść obrażenia?

tak nie (uzasadnij swoją odpowiedź)

3. Czy osoba nieletnia (np. 13-latek lub 15-latek), która kogoś uderzy, ponosi odpowiedzialność karną jak dorosły?

tak nie

Co się wtedy dzieje?

ZADANIE 3. Zastanów się

Które z poniższych zachowań są **naruszeniem nietykalności cielesnej**, a które **nie**?
(Zaznacz ✓ przy właściwej kolumnie i krótko uzasadnij.)

Sytuacja	Naruszenie nietykalności ✓	Nie jest naruszeniem ✓	Uzasadnienie
Kolega dla żartu popycha cię na przerwie			
Nauczyciel kładzie ci rękę na ramieniu, prosząc o ciszę			
Rodzic zatrzymuje cię, byś nie wbiegł na ulicę			
Ktoś w internecie prosi cię o zdjęcie twojego ciała			
Koleżanka przytula cię, mimo że mówisz, że nie chcesz			

ZADANIE 4. Jak reagować

1. Co możesz powiedzieć lub zrobić, gdy ktoś narusza twoją nietykalność cielesną?
(Wypisz kilka sposobów reagowania słownych i praktycznych.)

2. Do kogo możesz się zwrócić o pomoc, jeśli czujesz się zagrożony

3. Jak możesz pomóc komuś, kto został skrzywdzony fizycznie przez innych

ZADANIE 5. Granice i obowiązki

Czym różni się sytuacja, gdy ktoś **narusza twoje prawo**, od sytuacji, gdy dorosły **egzekwuje zasady**? Napisz krótkie wyjaśnienie.

Dokończ zdania:

- Prawo do nietykalności cielesnej oznacza, że

- Mam prawo do szacunku, ale również obowiązek

- Granice działają w dwie strony, ponieważ

ZADANIE 6. Refleksja osobista

Pomyśl o sytuacji, gdy ktoś przekroczył twoje granice. Jak się wtedy czułeś? Co chciałbyś, żeby się wtedy wydarzyło?

Jak możesz zadbać o swoje bezpieczeństwo w szkole i poza nią?

